

Артюшина Марина Віталіївна
доктор педагогічних наук, доцент
професор кафедри педагогіки та психології
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ТА МОЖЛИВОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ У СУЧАСНИХ ЛЕКЦІЯХ ВНЗ

Актуальність та постановка проблеми. Проблема удосконалення окремих форм організації навчання у вітчизняних ВНЗ сьогодні постає вкрай гостро. Протягом останніх десятиріч в країні відбувся перехід на кредитно-модульну систему організації навчальної діяльності у вищій школі. Студенти отримали більшу свободу у виборі навчальних дисциплін, зросла частка їх самостійної роботи, запроваджується рейтингова форма контролю навчальних досягнень. Студенти прагнуть брати активнішу участь у навчальному процесі, співпрацювати і взаємодіяти, здійснювати творчий пошук і презентувати результати свого навчання. Все це змушує замислитись про роль та місце традиційних лекцій у навчальному процесі. Вони вже не можуть залишатись суто інформаційними і монологічними. Водночас і повна відмова від цієї форми організації навчання недоцільна, оскільки лекційні заняття надають безліч можливостей для організації роботи студентів з теоретичним матеріалом та прояву їхнього творчого мислення. Отже, основна проблема, що розглядається у даній статті – подолання обмежень і пошук способів підвищення ефективності традиційних лекцій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Лекціям як формам організації навчання студентів у вищій школі присвячено багато робіт вітчизняних дослідників. Досліджуються питання місця і ролі лекції у сучасній вищій школі (А.М.Алексюк, Ю.Г.Фокин), активізації навчальної діяльності студентів на

лекціях (А.А.Вербицький, В.М.Вєргасов), запровадження проблемних лекцій (М.І.Махмутов). У періодичних наукових виданнях активно обговорюються питання відповідності лекцій сучасним вимогам, удосконалення традиційної лекції, сучасного стану і перспектив розвитку лекційної форми навчання (Є.К.Григальчик [1], О.М.Железнякова [2], Т.О.Ільїна [4], К.Корсак, Т.Зінченко [9], Л.Ф.Красинська [10]). Зарубіжними педагогами пропонуються різноманітні варіанти проведення сучасних лекцій (П.Ж.Фредерік [13]). Однак, не зважаючи на значну увагу до проблеми лекції та її ефективного проведення, на наш погляд, на сьогодні не достатньо вивченими є можливості поєднання лекцій з сучасними технологіями навчання, зокрема, тими з них, що можна назвати інноваційними.

Мета статті: показати можливість використання інноваційних технологій навчання на лекціях у ВНЗ.

Виклад основного матеріалу. Питання ефективності лекційної форми на сьогодні постає вкрай гостро. Все частіше можна помітити негативні тенденції у ставленні студентів до цієї форми занять: викладачам стає все важче утримувати достатню відвідуваність студентами лекцій, налагоджувати їх нормальну дисципліну на лекційних заняттях, утримувати увагу слухачів тощо. Може здаватися, що лекція як форма організації навчання вичерпала себе. Чи так це? Для відповіді на це запитання слід порівняти традиційний та сучасний підходи у проведенні лекцій.

Переважна орієнтація на теоретичний компонент у професійній підготовці обумовлює провідну роль лекції у її класичному варіанті при організації навчання. Така лекція характеризується переважно монологічним викладенням значного за обсягом, науково обґрунтованого, структурованого навчального матеріалу. Викладач при цьому стає основним, а інколи і єдиним джерелом інформації. Студенти ж мають уважно слухати викладача і фіксувати найважливішу інформацію в своєму конспекті, від повноти і якості якого прямо залежить успішність їх навчання. Таке класичне (традиційне) розуміння лекції в сучасних умовах втрачає свій сенс. Використання такого підходу виправдане

лише тоді, коли не вистачає підручників, навчальної літератури, доступ до інформаційних джерел є обмеженим, отже навчальну інформацію студент не може отримати самостійно.

Може з'явитись думка, що лекція як форма організації навчання загалом вичерпала себе. Однак це не так. Лекція має низку переваг перед іншими формами навчання:

- дозволяє за достатньо короткий проміжок часу передати великій аудиторії студентів нову інформацію, у тому числі і ту, до якої, з ряду причин, обмежений доступ з боку студентів;

- дає можливість викладачам вибудовувати логіку змісту теми, пояснювати складні терміни, розкривати механізми рішення проблем, аналізувати і показувати зв'язок между різними категоріями, концепціями;

- значно полегшує підготовку студентів до семінарських занять, оскільки в конспекті міститься тематичний матеріал з використанням різних джерел, що вже добре опрацьований викладачем;

- дозволяє студенту побудувати та структурувати систему знань з того предмету, що вивчається.

- окрім інформації лектор передає своїм слухачам й ставлення до певного навчального матеріалу, теорій і понять, формує певні цінності, заохочує й мотивує студентів до навчання.

Отже, не зважаючи на зростання комунікаційних можливостей студентів, коли знаходження і опрацювання будь-якої інформації не є проблемою, цінність безпосереднього спілкування із викладачем залишається досить вагомим, що і зумовлює необхідність лекції як форми організації навчання. Однак, для успішної реалізації таких своїх функцій сама лекція має оновитись, набути сучасного характеру.

Лекцію, що суттєво відрізняється від її традиційної форми, сьогодні часто називають інноваційною. Однак дане поняття слід використати обережно. Не все нове може вважатись інноваційним. Не слід також вважати ознакою інноваційної лекції використання сучасних інформаційних та технічних засобів.

Категорія «інноваційний» відображує сутність поняття «інновація». Аналіз численних наукових та навчально-методичних робіт дозволив нам надати таке визначення: інновація - цілеспрямоване нововведення у певній системі, що вдосконалює цю систему, призводить до її прогресивного розвитку. За такого розуміння не все нове має інноваційний характер, а лише те, що надає бажаний ефект діяльності – покращує результат, зменшує витрати тощо. Відповідно слід тлумачити і сутність інноваційного навчання у різних формах.

Ми підтримуємо думку М.В.Кларіна, який протиставляє інноваційне та традиційне навчання як принципово різні стратегії його реалізації [6, с. 8, 9]. Традиційне навчання – зорієнтоване на збереження і відтворення культури, ґрунтується на репродуктивній діяльності учнів, забезпечує формування виконавських здібностей, розвиток уваги і пам'яті. Інноваційне навчання - стимулює новаторські зміни в культурі, соціальному середовищі; орієнтоване на формування готовності особистості до динамічних змін у соціумі за рахунок розвитку різноманітних форм мислення тих, хто навчається, їх творчих здібностей, підвищує їх соціально-адаптаційні можливості. Відповідно, *інноваційну лекцію* можна визначити як форму організації навчання, що забезпечує інтенсивний обмін інформацією, досвідом між тими, хто навчається, і викладачем, заохочує активну розумову діяльність студентів та сприяє розвитку їх творчих властивостей. Ключовою ознакою інноваційної лекції є інтерактивність – інтенсивна взаємодія між її учасниками. Сучасні інформаційно-технічні засоби стають атрибутами інноваційної лекції лише тоді, коли сприяють ефективності такої взаємодії, створюють інноваційне навчальне середовище. Перспективним на сьогодні є також поєднання лекції з інноваційними технологіями навчання.

Під інноваційними навчальними технологіями сьогодні також часто розуміють будь-які нові, нетрадиційні способи роботи з тими, хто навчається. Однак для адекватного розуміння їх сутності слід конкретизувати поняття «інноваційна» та «технологія».

У тлумаченні поняття «технологія» нам ближче за все погляд на поняття технологія як на системний, послідовний, відтворювальний процес гарантованого досягання поставлених цілей. Досить чітким є визначення В.А.Козакова: «технологія навчання – це реалізація детально описаного системного сполучення способів, засобів, комунікації, відповідних висхідних умінь, навичок, знань суб'єктів навчання, необхідних для забезпечення відтворювальності результатів їх дій у вигляді бажаних змін у поведінці студентів (учнів, слухачів), адекватно визначеним точним (операціоналізованим) цілям спільної діяльності навчання» [7].

Отже, технологія навчання потребує певної комплексності, системності в організації навчального процесу, коли всі його структурні компоненти служать загальній меті, досягання певних навчальних результатів – змін у досвіді того, хто навчається. Відповідно, *інноваційними технологіями навчання* можна вважати такі технології, які дозволяють комплексно реалізувати стратегію інноваційного навчання, сприяють розвитку інноваційних властивостей студентів.

На наш погляд, на лекціях доцільно використовувати такі технології, які:

- дозволяють організувати самостійну роботу студентів з опрацювання теоретичного матеріалу, оскільки саме діяльність сприяє інтенсивному розвитку особистості, причому перевага має надаватись творчій, дослідницькій діяльності;

- є технологіями роботи з інформацією, забезпечують її критичне осмислення, оскільки саме робота з інформацією є ключовою ознакою сучасної лекції, а критичне мислення є ключовою інноваційною властивістю особистості;

- ґрунтуються на інтенсивній міжособистісній взаємодії суб'єктів навчання, оскільки саме взаємодія виступає потужним стимулом прояву і розвитку творчості.

Узагальнення різноманітних джерел дозволяє виділити три основні інноваційні технології навчання, що можуть успішно використовуватись на

лекціях: технологія проблемного навчання, технологія ігрового навчання, технологія розвитку критичного мислення. Розкриємо їх детальніше.

Технологія проблемного навчання – була введена на початку 60-х років групою вчених під керівництвом американського психолога А.Осборна. Вчені запропонували таку послідовність реалізації підходу до навчання на основі вирішення проблем: постановка проблеми, її формулювання з різних точок зору; пошук фактів для кращого розуміння проблеми, можливостей її вирішення; пошук ідей щодо вирішення проблеми; пошук рішення через аналіз і оцінку ідей, вибору кращих; пошук визнання знайденого рішення оточуючими.

Особливий внесок в розробку цієї технології здійснили М.І.Махмутов, А.М.Матюшкін, І.Я.Лернер та інші. Проблемним називають таке навчання, за якого викладач, систематично створюючи проблемні ситуації і організуючи діяльність учнів з вирішення навчальних проблем, забезпечують оптимальне поєднання їх самостійної пошукової діяльності з засвоєнням готових висновків науки [12, с. 135]. Особливості проблемної лекції полягають в тому, що під час неї викладач не подає знання в готовому вигляді, а ставить перед студентами проблему, пробуджує в них бажання знайти способи її вирішення, процес осмислення матеріалу відбувається у співпраці й діалозі викладача зі студентами, що стимулює останніх до активної пізнавальної діяльності [15, с. 278]. Проблемна лекція припускає постановку проблемних ситуацій, запитань і задач. Проблемна ситуація полягає в описі деяких складних, суперечливих обставин, що вимагає активної пізнавальної діяльності тих, хто навчається, для її правильної оцінки й вирішення. Проблемне запитання – містить в собі діалектичне протиріччя і вимагає для відповіді не відтворення відомих знань, а роздумів, порівнянь, пошуку, набуття нових знань чи використання отриманих раніше. Запитання, що стимулюють мислення, починаються з таких питальних слів чи словосполучень: «чому», «навіщо», «як це пояснити», «як це зрозуміти», «як це довести». Проблемна задача на відміну від проблемного

запитання містить додаткову інформацію і за необхідності деякі орієнтири пошуку її вирішення.

На думку Р.Я.Касімова [5], проблемна лекція складається з таких етапів: 1) вступ; 2) постановка проблеми, 3) аналіз проблеми, її розподіл на підпроблеми, задачі, питання; 4) виклад власної позиції, підходів, способів рішення; 5) узагальнення, висновки. У вступі слід захопити увагу аудиторії, привернути увагу до проблеми. На етапі постановки проблеми слід показати її актуальність, проаналізувати суперечності, окремі труднощі, сконструювати загальну дилему. Етап аналізу проблеми припускає чітке виділення переліку труднощів, задач, запитань, розкриття їх значущості. Виклад власної позиції, підходів, способів вирішення припускає показ і порівняння наявних підходів, позиції і способів вирішення проблеми. Етап узагальнення, висновків – потребує концентрації уваги аудиторії на головному, резюмування викладеного.

Проблемна технологія навчання та її використання на проблемній лекції не тільки покращує засвоєння навчального матеріалу студентами, а й сприяє їх активізації, розвитку мислення, забезпечує зв'язок теорії з практичним життям тощо.

Технологія ігрового навчання – використовується у педагогіці з давніх часів. Значний внесок в теорію навчальних ігор внесли відомі радянські психологи минулого століття: Л.С.Виготський, Д.Б.Ельконін [14]. Серед вчених, що займалися розробкою теорії навчальних ігор А.А.Вербицький, Г.П.Щедровицький та інші.

Під «грою» у загальному плані розуміють будь-яке змагання або протиборство між гравцями, дії яких обмежені певними умовами (правилами), яке спрямоване на досягання певної мети (виграшу, перемоги, винагороди) [6, с. 169].

Педагоги дають досить велику кількість класифікацій навчальних ігор. Найбільш узагальнено всі ігри можна поділити на такі види: рольова гра (гра-драматизація, розігрування ролей чи рольове проектування), ділова гра

(імітаційно-моделююча чи професійна). На лекціях ігри можуть використовуватись для надання нового матеріалу із залученням студентів (мікровикладання), кращого запам'ятовування і осмислення матеріалу (ігри-дискусії або проблемно-ділові ігри), для активізації уявлень студентів про певні історичні події, літературних героїв тощо (сюжетно-рольові ігри), закріплення отриманих теоретичних знань (конкурси, вікторини), відпочинку і зняття емоційного напруження (розважальні ігри) тощо.

Д.Б. Ельконін виділяє такі основні структурні одиниці гри: ролі, які беруть на себе гравці, сюжет, відносини, які передаються в грі і відтворюються гравцями, правила гри, яким підкоряються гравці [14].

Проведення гри включає такі етапи: постановка цілей гри, роз'яснення цілей гри, порядку її проведення та ігрових правил, підготовка гравців (розподіл за командами і ролями, надання роздаткових матеріалів, додатковий інструктаж), проведення гри, підбиття підсумків.

Наприклад, Є.М.Корнєєва пропонує навчальну гру з обговорення теоретичного матеріалу, яка може з успіхом використовуватись саме на лекції [8]. Учасники поділяються на 4 команди за ролями: теоретики – особи, що здійснюють доведення і відстоювання певних теоретичних положень; опоненти – спростовують ці теоретичні положення; критики – мають викликати сумніви в правомірності тез та антитез, знайти слабкі місця і помилки в доведенні їх правоти, вказати на суперечливий характер фактів і системи доведень, використаних командами теоретиків і опонентів, синтезатори – вони займаються виробленням нових теоретичних конструктів – синтезів, що поєднують теоретичні ідеї тез і антитез, знімають суперечність, що існує між ними. Це досягається шляхом введення особливої умови, нового ракурсу розгляду проблеми, системності і багатоаспектності аналізу наявних даних, виходу за межі ситуації, своєрідного, стороннього погляду на наведені докази. Команди мають бути приблизно рівними за чисельністю і складом. Розподіл учасників може здійснюватись жеребкуванням або шляхом голосування від противного (хто за, доводить зворотне). Тези і антитези подаються учасникам

на слайді презентації чи роздаються у вигляді пам'яток. Командам дається невеликий час на підготовку (до 1/3 загального часу гри). Команди теоретиків і опонентів по черзі презентують свої докази, надають відповіді на запитання ведучого чи членів інших команд, далі йде аналіз і критична оцінка здійснених виступів командою критиків, презентація і обговорення синтез командою синтезаторів. Звершується гра підбиттям підсумків, де аналізується діяльність команд і окремих учасників, дається оцінка внеску кожної команди в кінцевий результат, оцінюється вміння гравців триматись в межах наданої ролі, особиста позиція, бійцівські якості і підготовленість кожного з них. На наш погляд, таку гру краще за все проводити в невеликих лекційних потоках (в складі 1-2 академічних груп), але можна це здійснювати і в більших групах, коли команди гравців обираються з бажаючих взяти участь у грі, а інші учасники стають глядачами і уболівальниками.

Технологія розвитку критичного мислення була запропонована американськими дослідниками в 90-х роках ХХ ст. (Дж.Л.Стил, К.С.Мередит, Ч.Темпл, С.Уолтер [11]). Докладне представлення цієї технології здійснили російські науковці І.О.Загашев та С.І.Заір-Бек [3]. В структурі лекційного заняття, проведеного з використанням цієї технології, припускається три стадії:

- 1) стадія «виклику», на якій викладач актуалізує наявні в учнів знання, фіксує їх увагу на проблемі, що розглядається, стимулює інтерес до її вивчення;
- 2) стадія осмислення, на якій викладається нова навчальна інформація та використовується комплекс інтелектуальних завдань з її критичного опрацювання;
- 3) стадія рефлексії, на якій учні здійснюють аналіз не стільки змісту, скільки самого процесу засвоєння нового.

Л.Ф.Красинська [10] запропонувала модифікацію цієї технології для проведення інноваційних лекцій у ВНЗ. На стадії «виклику» після ознайомлення студентів з темою лекції та її основними питаннями викладач надає їм письмове завдання, що не вимагає багато часу на виконання (не більш 10 хв.), яке виконується студентами індивідуально чи в парах, а потім

обговорюється з одночасною фіксацією результатів колективного пошуку на дошці. Ці завдання актуалізують наявні знання студентів, сприяють використанню відомостей з інших дисциплін, стимулюють звертання до життєвого досвіду. В якості таких завдань пропонуються: складання простого кластера (графічна побудова слів-асоціацій) на ключове поняття, що підводить до самостійного формулювання визначення цього поняття, тлумаченню нового терміна; заповнення таблиці «ПМЦ» («Плюс, мінус, цікаво») – використовується для оцінки студентами позитивних і негативних сторін якоїсь інформації, для формулювання питань, які виникають в зв'язку з якоюсь проблемою; складання списку відповідей на проблемне запитання через генерування ідей. На стадії осмислення викладач розкриває зміст теми, використовуючи при цьому різноманітні засоби наочності. Для активізації мислення студентів під час викладу нового матеріалу також надається система завдань на прояв аналітичних здібностей, порівняння, узагальнення, продукування творчих ідей, формулювання висновків. Такими завданнями можуть бути: створення складного кластера - систематизованого набору понять, термінів, які записуються у вигляді ієрархії; складання денотатного графу на ключове поняття – спосіб розгляду предмету, що вивчається, в різних аспектах (з точки зору структури, функцій, динаміки) та їх графічного оформлення; заповнення порівняльної концептуальної таблиці для порівняльного аналізу явищ, наукових теорій, що вивчаються, їх оцінки за самостійно визначеними критеріями; заповнення зведеної таблиці, що дозволяє систематизувати і узагальнити матеріал; самостійне формулювання висновків з якихось питань чи всієї теми лекції; графічне оформлення змісту лекції чи її частки у вигляді структурно-логічної схеми, що дозволяє графічно відобразити зв'язки між об'єктами та явищами, що вивчаються. В якості етапу рефлексії автор пропонує використати на завершенні лекції оперативний «зворотний зв'язок», коли студенти можуть в усній чи письмовій формі задати викладачам запитання з теми, що вивчається чи дати емоційну оцінку лекції. Випереджаючи можливі зауваження викладачів про складність згаданих форм

роботи і необхідність витрат додаткового часу на пояснення процедури їх виконання, Л.Ф.Красинська зазначає, що, як правило, викладачу доводиться витрачати додатковий час на роз'яснення нових прийомів з опрацювання і географічного оформлення інформації лише на перших лекційних заняттях. Крім того студенти можуть виконувати ці завдання не тільки індивідуально, а й у парах чи мікрогрупах. Для контролю самостійної роботи студентів на лекції викладач може здійснювати вибірковий контроль, а після її завершення – організувати обговорення двох-трьох варіантів запропонованих рішень. В якості бар'єрів використання цієї технології автор називає надто великий потік студентів на лекції, фактор інертності та інтелектуальних лінощів студентів, що вже звикли пасивно сприймати матеріал і економити свої зусилля, недостатній інтелектуальну підготовленість аудиторії. Водночас автор виділяє і низку переваг цієї технології: завдяки систематичному використанню інтелектуальних завдань в межах лекційних занять студенти починають осмислено підходити до сприймання нової навчальної інформації, задавати питання по темі, включатись в діалог з викладачем; використання викладачем прийомів активізації самостійного мислення дозволяє краще враховувати закономірності пізнавальної діяльності студентів; виконуючи продуману систему завдань, студенти навчаються прийомам аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення, творчого вирішення навчальних завдань, способам графічного оформлення матеріалу.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи розгляд інноваційних технологій навчання, що можуть використовуватись на лекціях слід ще раз відмітити значущість цих технологій для реалізації принципів інноваційної освіти та підвищення ефективності лекцій. Такі технології дозволяють не тільки підвищити якість засвоєння теоретичного матеріалу, вони сприяють формуванню критичного мислення студентів, сприяють прояву їх творчості, розвитку пізнавальних здібностей, активності і комунікативності. У подальших дослідженнях пропонується здійснювати перевірку ефективності запропонованих технологій, наповнювати їх

предметним контекстом, а також здійснювати подальший пошук дидактичних засобів підвищення ефективності навчання студентів за будь-яких форм.

Література

1. Григальчик Е. К. Изменения, которые позволят сделать лекцию методом активного обучения студентов / Е. К. Григальчик // Университетское образование: от эффективного преподавания к эффективному обучению : Материалы второй республиканской научно-практической конференции (Минск, 1-3 марта 2001 г.). - Белорусский государственный университет. Центр проблем развития образования. – Мн. : Пропилей, 2002. – С. 169–174.
2. Железнякова О. М. Изжила ли себя лекция в вузе? [Текст] / О. М. Железнякова // Высшее образование сегодня. – 2007. – № 3. – С. 30–33.
3. Загашев И. О. Критическое мышление: технология развития / И. О. Загашев, С. И. Заир-Бек. – СПб. : Альянс «Дельта», 2003. – 284 с.
4. Ильина Т. А. Что такое современная лекция? Как ей придать проблемный характер? / Т. А. Ильина // Вестник высшей школы. – 1984. – № 9. – С. 14–15.
5. Касимов Р. Я. Подготовка проблемной лекции в вузе : метод. рекомендации / Р. Я. Касимов. – М. : Изд-во Московск. с.-х. акад. им. К.А.Тимирязева, 1981. – 21 с.
6. Кларин М. В. Инновации в обучении: метафоры и модели : анализ зарубежного опыта / М. В. Кларин. – М. : Наука, 1997. – 223 с.
7. Козаков В. А. Психолого-педагогічна підготовка фахівців у непедагогічних університетах : монографія / В. А. Козаков, Д. І. Дзвінчук. – К : НІЧЛАВА, 2003. –140 с.
8. Корнеева Е. Н. Активные методы социально-психологического обучения: учеб. пособ. / Е. Н. Корнеева. – Ярославль : ГОУ ВПО "Ярославский государственный педагогический университет им. К.Д. Ушинского" 2009. – Режим доступа : <http://cito-web.yspu.org/link1/metod/met110/met110.html>.

9. Корсак К. Традиційні уроки та лекції: сучасний стан і перспективи / К. Корсак, Т. Зінченко // Вища освіта України. – 2002. – № 3. – С.75–80.
10. Красинская Л. Ф. Учимся учить по-новому, или о неиспользованных возможностях лекции / Л. Ф. Красинская // Высшее образование в России. 2011. – № 2. – С. 98–103.
11. Основы критического мышления (междисциплинарная программа) / Сост. Дж. Л. Стил, К. С. Мередит, Ч. Темпл, С. Уолтер. – Нью-Йорк : Ин-т «Открытое общество», 1997.
12. Педагогические технологии : Учебное пособие для студентов педагогических специальностей / Под общ. ред. В. С. Кукушина. – Серия «Педагогическое образование». – М. : ИКЦ «МарТ», 2004. – 336 с.
13. Фредерик П. Ж. Восемь вариантов чтения лекций / П. Ж. Фредерик // Университетское образование: от эффективного преподавания к эффективному учению. Сборник рефератов статей по дидактике высшей школы / Белорусский государственный университет. Центр проблем развития образования. – Мн. : Пропилеи, 2001. – С.141–154.
14. Эльконин Д. Б. Психология игры / Д. Б. Эльконин. – М. : Педагогика, 1978. – 301 с.
15. Янц Н. Проблемна лекція як засіб активізації пізнавальної діяльності студентів / Н. Янц // Педагогіка. Гуманітарний вісник. – № 19. – С. 277–281.

Артюшина Марина Віталіївна
**Інноваційні технології навчання та можливості
їх використання у сучасних лекціях ВНЗ**

Анотація

У статті розглядається проблема недосконалості традиційних лекцій у вітчизняній вищій освіті, її невідповідності вимогам інноваційно-зорієнтованого підходу. Розкривається сутність інноваційної лекції у вищій освіті, визначаються поняття інноваційного навчання, інноваційної навчальної технології. Розкривається зміст інноваційних технологій, які можуть використовуватись на лекціях: технології проблемного навчання, технології ігрового навчання, технології формування критичного мислення.

Ключові слова: *інноваційна лекція, інноваційне навчання, інноваційна технологія навчання, технологія проблемного навчання, технологія ігрового навчання, технологія формування критичного мислення.*

Артюшина Марина Витальевна
**Иновационные технологии обучения и возможности
их использования в современных вузовских лекциях**

Аннотация

В статье рассматривается проблема несовершенства традиционных лекций в отечественном высшем образовании, ее несоответствия требованиям инновационно-ориентированного подхода. Раскрывается сущность инновационной лекции в высшем образовании, определяются понятия инновационного обучения, инновационной учебной технологии. Раскрывается содержание инновационных технологий, которые могут использоваться на лекциях: технологии проблемного обучения, технологии игрового обучения, технологии формирования критического мышления.

Ключевые слова: *инновационная лекция, инновационное обучение, инновационная технология обучения, технология проблемного обучения, технология игрового обучения, технология формирования критического мышления.*

Artyushina Marina Vitalievna
**Innovative learning technologies and opportunities
their use in the modern university lectures**

Resume

The problem of the limitations of traditional lectures in Ukraine higher education, non-compliance with its innovation-oriented approach. The essence of innovation lectures in higher education, the notions of innovative teaching and innovative training technologies. The content of innovative technologies that can be used in class: problem-based learning technologies, technology training game, technologies shaping critical mind.

Keywords: *Innovation lecture, innovative teaching, innovative training technologies, problem-based learning technology, gaming technology training, technology of critical mind.*